

**قانون تشریفات (پروتکل) انتقال محکومین به حبس الحاقی به موافقتنامه
معاضدت قضایی متقابل در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و
دولت ترکمنستان
مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۸**

درباره‌ی قانون

«لایحه تشریفات (پروتکل) انتقال محکومین به حبس الحاقی به موافقتنامه معاضدت قضایی متقابل در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ترکمنستان» بنا به پیشنهاد وزارت دادگستری در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۴/۵/۷ هیئت وزیران به تصویب رسید و برای طی تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی ارسال شد. در مقدمه‌ی توجیهی این لایحه آمده است: نظر به لزوم استقرار روشمند همکاری‌های قضایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ترکمنستان و با توجه به آثار مثبت ناشی از اتخاذ تدابیر و ایجاد بسترهای مناسب قانونی برای اتباع دو دولت و در راستای زمینه‌سازی برای گسترش مناسبات دو کشور و ارتقای سطح همکاری دو جانبه و تحکیم مناسبات میان آنها، این لایحه برای طی تشریفات قانونی تقدیم می‌شود.

مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۴/۷/۷ این لایحه را جهت بررسی به کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس به عنوان کمیسیون اصلی ارسال کرد که کمیسیون مذکور این لایحه را عیناً در جلسه ۱۳۹۴/۸/۲۴ به تصویب رساند و گزارش آن را به مجلس ارائه کرد. این لایحه در تاریخ ۱۳۹۴/۹/۲۹ در صحن علنی مجلس مطرح شد و عیناً به تصویب نمایندگان رسید و برای طی روند قانونی مذکور در اصل (۹۴) قانون اساسی، به موجب نامه‌ی شماره ۶۰۷/۷۲۱۶۳ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۶ به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان با تشکیل جلسه در تاریخ ۱۳۹۴/۱۰/۲۳، برخی از مواد این مصوبه را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی دانست و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۹۴/۱۰۲/۵۰۴۲ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۲۳ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد. پس از آن، رفع ایراد شورای نگهبان در دستور کار مجلس قرار گرفت، لیکن نمایندگان مجلس با اصرار بر مصوبه‌ی پیشین خویش در جلسه‌ی علنی مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۱، طبق اصل (۱۱۲) قانون اساسی، آن را طی نامه‌ی شماره ۶۰۷/۸۲۸۴۱ مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۴ برای رفع اختلاف به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال کردند. این موافقتنامه در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۸ مجمع تشخیص مصلحت نظام مطرح شد و نظر مجلس عیناً مورد تأیید قرار گرفت. نظر مجمع در این خصوص، طی نامه‌ی شماره ۸۹۴۰۴/۱۰۱ مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۳ برای طی مراحل قانونی به مجلس شورای اسلامی ابلاغ شد.

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۴/۹/۲۹ (مرحله نخست)

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۴/۱۰/۲۳

ماده واحده- تشریفات (پروتکل) انتقال محکومین به حبس الحاقی به موافقتنامه معاضدت قضایی متقابل در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ترکمنستان مشتمل بر یک مقدمه و هجده ماده به شرح پیوست تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود.

بسم الله الرحمن الرحيم

تشریفات (پروتکل) انتقال محکومین به حبس الحاقی به موافقتنامه معاضدت قضایی متقابل در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ترکمنستان

...

ماده ۱- طرف‌های متعاقد طبق مفاد این تشریفات (پروتکل) در مورد انتقال محکومین به حبس، الحاقی به موافقتنامه معاضدت قضایی متقابل در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ترکمنستان مورخ ۲۰ اسفند ۱۳۸۱ هجری شمسی، برابر با ۱۱ مارس ۲۰۰۳ (که از این پس «تشریفات (پروتکل)» نامیده می‌شود)، متعهد خواهند شد در خصوص انتقال محکومین به حبس به قلمرو طرف دیگر، جهت گذراندن باقیمانده محکومیت، حداکثر مساعدت را به یکدیگر مبذول دارند، مشروط بر اینکه محکومین مزبور تبعه آن طرف بوده یا در موارد بی‌تابعیتی، مقیم دائم قلمرو آن باشند.

دیدگاه مغایرت

مطابق با ماده (۱) موافقتنامه، طرفین متعهد شده‌اند در خصوص انتقال محکومین به حبس به قلمرو طرف دیگر جهت گذراندن باقیمانده محکومیت، حداکثر مساعدت را نسبت به یکدیگر داشته باشند. مستفاد از قید «جهت گذراندن باقیمانده محکومیت» در این ماده، به رسمیت شناختن و تأیید صحت قوانین و صحت آیین دادرسی قوه قضائیه کشور ترکمنستان است. این در حالی است که قوانین و احکام صادره از دادگاه‌های کشور ترکمنستان بر اساس موازین شرعی و قضای اسلامی نیست و از این جهت، مورد پذیرش ما نمی‌تواند باشد. بنابراین، از آنجا که مفاد این ماده، مستلزم تأیید صحت قوانین و صحت آیین دادرسی قوه قضائیه آن کشور است، لذا این ماده و به تبع آن، مصوبه‌ی مزبور مغایر با موازین شرعی است.

نظر شورای نگهبان

ماده (۱) موافقتنامه، مغایر با موازین شرع شناخته شد.

ماده ۸-

۱- ...

۳- اگر طبق قوانین کشور اجراءکننده، حداکثر مدت محرومیت از آزادی برای جرم کیفری ارتكابی کمتر از آن باشد که حکم مقرر داشته است، در آن صورت دادگاه کشور اجراءکننده حداکثر مدت محرومیت از آزادی را که در قوانین کشور اجراءکننده پیش‌بینی شده است، اعمال خواهد نمود. آن قسمت از دوره محکومیت که قبلاً در قلمرو کشور صادرکننده سپری شده است جزء مدت سپری‌شده محکومیت در نظر گرفته خواهد شد.

۴- دادگاه کشور اجراءکننده حکم در مورد اجرای مجازات‌های تکمیلی که در حکم مقرر شده، تصمیم‌گیری خواهد نمود، مشروط بر اینکه چنین مجازاتی در مورد جرم ارتكابی در قوانین کشور اجراءکننده پیش‌بینی گردیده باشد. مجازات تکمیلی طبق مفاد این ماده و قوانین کشور اجراءکننده اجراء خواهد شد.

دیدگاه مغایرت

الف) مطابق با بند (۳) ماده (۸) موافقتنامه، اگر طبق قوانین کشور ترکمنستان، حداکثر مدت محرومیت از آزادی برای جرم کیفری ارتكابی کمتر از آن باشد که دادگاه‌های جمهوری اسلامی ایران حکم کرده‌اند، دادگاه کشور اجراءکننده (ترکمنستان) برای محکوم استردادشده از سوی ایران به ترکمنستان، حداکثر مدت محرومیت از آزادی را اعمال خواهد کرد. این موضوع به معنای تقلیل و تخفیف در حکمی است که توسط دادگاه‌های جمهوری اسلامی ایران صادر شده است، که چنین تخفیفی وجه شرعی ندارد. لذا حکم مقرر در این بند، مغایر با موازین شرعی است.

ب) با عنایت به اینکه طبق بند (۴) این ماده، تصمیم‌گیری در مورد اجرای مجازات‌های تکمیلی که توسط دادگاه‌های جمهوری اسلامی ایران صادر شده است، به دادگاه کشور ترکمنستان واگذار می‌شود، بند مزبور با اشکال شرعی مواجه خواهد بود؛ زیرا در صورتی که دادگاه کشور ترکمنستان تصمیم به اجرای آن مجازات نداشته باشد، این موضوع به معنای تقلیل و تخفیف در حکمی است که توسط دادگاه‌های جمهوری اسلامی ایران صادر شده است، که چنین تخفیفی وجه شرعی ندارد. لذا حکم مقرر در این بند نیز مغایر با موازین شرعی است.

نظر شورای نگهبان

همان‌گونه که در موافقتنامه‌های مشابه اظهار نظر شده است، این لایحه از این جهت که اطلاق برخی از مواد آن، از جمله بندهای (۳) و (۴) ماده (۸) و بند (۲) ماده (۱۱)، اعمال مقررات غیر منطبق با موازین شرعی دولت طرف متعاقد را لازم‌الاجرا دانسته و نیز بعضی مواد آن، مستلزم

تأیید صحت قوانین و صحت آیین دادرسی قوه قضائیه کشور ترکمنستان و نیز ارجاع کارهای قضایی به دادگاه‌های کشور طرف متعاقد می‌باشد که خود موجب اتردادن بر احکامی است که در آن دادگاه‌ها ولو بر خلاف ضوابط اسلامی صادر می‌گردد، خلاف موازین شرع شناخته شد.

ماده ۱۱-

- ۱- اجرای آن قسمت از محکومیت محکوم که قبل از انتقال محکوم سپری نشده و همچنین معافیت جزئی یا کلی وی از مجازات پس از اتخاذ تصمیم در مورد اجرای حکم، طبق قوانین و مقررات کشور اجراءکننده انجام خواهد شد.
- ۲- کشور صادرکننده و نیز کشور اجراءکننده، حق اعطای عفو و بخشودگی به محکوم را خواهند داشت.
- ۳- حکم صادره در مورد محکومی که به کشور اجراءکننده انتقال یافته است، فقط از سوی دادگاه صلاحیت‌دار کشور صادرکننده می‌تواند مورد تجدیدنظر قرار گیرد.

دیدگاه مغایرت

با عنایت به اینکه در بند (۲) ماده (۱۱) این موافقتنامه، اطلاق عفو و بخشودگی محکوم، شامل عفو و بخشودگی کسی که طبق دادگاه‌های جمهوری اسلامی ایران محکوم شده و حکم وی مطابق با موازین قضاء شرعی، قابل عفو و بخشودگی نیست نیز می‌شود، اطلاق بند مزبور مغایر با موازین شرعی است.

نظر شورای نگهبان

همان‌گونه که در موافقتنامه‌های مشابه اظهار نظر شده است، این لایحه از این جهت که اطلاق برخی از مواد آن، از جمله بندهای (۳) و (۴) ماده (۸) و بند (۲) ماده (۱۱)، اعمال مقررات غیر منطبق با موازین شرعی دولت طرف متعاقد را لازم‌الاجرا دانسته و نیز بعضی مواد آن، مستلزم تأیید صحت قوانین و صحت آیین دادرسی قوه قضائیه کشور ترکمنستان و نیز ارجاع کارهای قضایی به دادگاه‌های کشور طرف متعاقد می‌باشد که خود موجب اتردادن بر احکامی است که در آن دادگاه‌ها ولو بر خلاف ضوابط اسلامی صادر می‌گردد، خلاف موازین شرع شناخته شد.

ماده ۱۵-

هرگونه اختلاف ناشی از اجراء یا تفسیر این تشریفات (پروتکل) توسط مراجع صلاحیت‌دار طرف‌های متعاقد حل و فصل خواهد شد.

دیدگاه مغایرت

بر اساس ماده (۱۵) این موافقتنامه، مراجع صلاحیتدار طرف‌های متعاقد، مسئولیت حل و فصل هرگونه اختلاف ناشی از اجرا یا تفسیر این موافقتنامه را بر عهده دارند. حال با توجه به اینکه در ماده (۵) این موافقتنامه، مرجع صلاحیتدار جمهوری اسلامی ایران، وزارت دادگستری معرفی شده است، واگذاری حل اختلاف ناشی از تفسیر این موافقتنامه به مقام اجرایی (وزیر دادگستری) مغایر با اصل (۷۷) قانون اساسی است؛ زیرا طبق این اصل، موافقتنامه‌های بین‌المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد و وقتی اصل موافقتنامه باید به تصویب مجلس برسد، تفسیر آن نیز باید به تصویب مجلس برسد. بر همین مبنا است که در موافقتنامه‌هایی نظیر موافقتنامه‌ی استرداد مجرمان بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری قبرس مصوب ۱۳۹۴/۹/۲۹، حل و فصل اختلافات از جمله اختلافات ناشی از تفسیر موافقتنامه منوط به رعایت اصول (۱۳۹) و (۷۷) قانون اساسی شده است. بنابراین، عدم لزوم رعایت اصل (۷۷) قانون اساسی و تصویب مجلس شورای اسلامی در خصوص حل و فصل اختلافات ناشی از تفسیر این موافقتنامه، مغایر با اصل (۷۷) قانون اساسی است.

نظر شورای نگهبان

در ماده (۱۵)، اطلاق تفسیر از سوی مقام صلاحیتدار در مواردی که نیاز به تصویب مجلس شورای اسلامی دارد، مغایر اصل (۷۷) قانون اساسی شناخته شد.

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۴/۱۱/۱۱ (مرحله دوم) - مصوبه اصراری
ماده واحده- تشریفات (پروتکل) انتقال محکومین به حبس الحاقی به موافقتنامه
معاضدت قضایی متقابل در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت
ترکمنستان مشتمل بر یک مقدمه و هجده ماده به شرح پیوست تصویب و اجازه مبادله
اسناد آن داده می‌شود.

بسم الله الرحمن الرحيم

تشریفات (پروتکل) انتقال محکومین به حبس الحاقی به موافقتنامه معاضدت قضایی
متقابل در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ترکمنستان

...

ماده ۱- طرف‌های متعاقد طبق مفاد این تشریفات (پروتکل) در مورد انتقال محکومین به
حبس، الحاقی به موافقتنامه معاضدت قضایی متقابل در امور کیفری بین دولت جمهوری
اسلامی ایران و دولت ترکمنستان مورخ ۲۰ اسفند ۱۳۸۱ هجری شمسی، برابر با ۱۱

مارس ۲۰۰۳ (که از این پس «تشریفات (پروتکل)» نامیده می‌شود)، متعهد خواهند شد در خصوص انتقال محکومین به حبس به قلمرو طرف دیگر، جهت گذراندن باقیمانده محکومیت، حداکثر مساعدت را به یکدیگر مبذول دارند، مشروط بر اینکه محکومین مزبور تبعه آن طرف بوده یا در موارد بی‌تابعیتی، مقیم دائم قلمرو آن باشند.

...

ماده ۸-

۱- ...

۳- اگر طبق قوانین کشور اجراءکننده، حداکثر مدت محرومیت از آزادی برای جرم کیفری ارتكابی کمتر از آن باشد که حکم مقرر داشته است، در آن صورت دادگاه کشور اجراءکننده حداکثر مدت محرومیت از آزادی را که در قوانین کشور اجراءکننده پیش‌بینی شده است، اعمال خواهد نمود. آن قسمت از دوره محکومیت که قبلاً در قلمرو کشور صادرکننده سپری شده است جزء مدت سپری‌شده محکومیت در نظر گرفته خواهد شد.

۴- دادگاه کشور اجراءکننده حکم در مورد اجرای مجازات‌های تکمیلی که در حکم مقرر شده، تصمیم‌گیری خواهد نمود، مشروط بر اینکه چنین مجازاتی در مورد جرم ارتكابی در قوانین کشور اجراءکننده پیش‌بینی گردیده باشد. مجازات تکمیلی طبق مفاد این ماده و قوانین کشور اجراءکننده اجراء خواهد شد.

...

ماده ۱۱-

۱- اجرای آن قسمت از محکومیت محکوم که قبل از انتقال محکوم سپری نشده و همچنین معافیت جزئی یا کلی وی از مجازات پس از اتخاذ تصمیم در مورد اجرای حکم، طبق قوانین و مقررات کشور اجراءکننده انجام خواهد شد.

۲- کشور صادرکننده و نیز کشور اجراءکننده، حق اعطای عفو و بخشودگی به محکوم را خواهند داشت.

۳- حکم صادره در مورد محکومی که به کشور اجراءکننده انتقال یافته است، فقط از سوی دادگاه صلاحیتدار کشور صادرکننده می‌تواند مورد تجدیدنظر قرار گیرد.

...

ماده ۱۵-

هرگونه اختلاف ناشی از اجراء یا تفسیر این تشریفات (پروتکل) توسط مراجع صلاحیتدار طرف‌های متعاقد حل و فصل خواهد شد.

...

سرانجام مصوبه

* با توجه به اصرار مجلس شورای اسلامی نسبت به مصوبه‌ی خویش در خصوص موافقتنامه‌ی فوق، این مصوبه طبق اصل (۱۱۲) قانون اساسی، بر اساس تصمیم جلسه علنی مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۱ برای رفع اختلاف به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال شد.^۱ این موافقتنامه در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۸ مجمع تشخیص مصلحت نظام مورد بررسی قرار گرفت و «مصوبه‌ی مجلس عیناً مورد تأیید قرار گرفت» و نظر مجمع در این خصوص، جهت طی مراحل قانونی به مجلس شورای اسلامی ابلاغ شد.^۲

۱. طی نامه‌ی شماره ۶۰۷/۸۲۸۴۱ مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۴ رئیس مجلس شورای اسلامی، خطاب به رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام.

۲. مندرج در نامه‌ی شماره ۸۹۴۰۴/۰۱۰۱ مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۳ رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.